

**Recomandările Promo-LEX în
baza Planului de acțiuni
privind implementarea
Strategiei naționale
„Diaspora-2025” (anii
2020-2021)**

Nr. 66 din 19 martie 2020

Dnei Liliana Iaconi,
Secretar General al Guvernului
Republicii Moldova

Stimată dnă Secretar General,

Asociația Promo-LEX, în temeiul Legii nr. 239-XVI din 13 noiembrie 2008 privind transparența în procesul decizional și a Hotărârii Guvernului nr. 967 din 9 august 2016 cu privire la mecanismul de consultare publică cu societatea civilă în procesul decizional, își manifestă interesul față de participarea la procesul de consultare publică a proiectelor de hotărâri ale Cancelariei de Stat.

Respectiv, Asociația Promo-LEX, în calitate de parte interesată, se adresează Cancelariei de Stat cu solicitarea de a fi examinate constatările și recomandările Asociației vizavi de proiectul Hotărârii Guvernului cu privire la aprobarea Planului de acțiuni pentru anii 2020-2021 privind implementarea Strategiei naționale „Diaspora-2025”.

CONSTATĂRI ȘI RECOMANDĂRI:

Privind procedura de consultare publică

Proiectul hotărârii pentru aprobarea **Planului de acțiuni pentru anii 2020-2021 privind implementarea Strategiei naționale „Diaspora-2025”** a fost publicat pe pagina web www.particip.gov.md în data de 5 martie 2020, termenul limită pentru prezentarea recomandărilor fiind indicată data de 21 martie 2020. Menționăm că *termenul respectiv se încadrează în limitele prevăzute în art. 12 alin. (2) din Legea nr. 239-XVI*, care stipulează că termenul de prezentare a recomandărilor asupra proiectelor de decizie va constitui cel puțin 10 zile lucrătoare de la data mediatizării anunțului privind organizarea consultărilor publice. Prin urmare, constatăm că părțile interesate dispun de suficient timp pentru a se expune asupra proiectului și pentru a înainta recomandări.

Privind conținutul proiectului hotărârii pentru aprobarea Planului de acțiuni pentru anii 2020-2021 privind implementarea Strategiei naționale „Diaspora-2025”

În urma analizei proiectului hotărârii pentru aprobarea Planului de acțiuni pentru anii 2020-2021 privind implementarea Strategiei naționale „Diaspora-2025” (în continuare – Plan de acțiuni), **Asociația Promo-LEX prezintă următoarele constatări și recomandări:**

Anul 2020 este un an electoral, urmând a fi organizate alegeri pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova. Potrivit art. 11 din Codul electoral, dreptul de a alege îl au cetățenii Republicii Moldova care au împlinit, inclusiv în ziua alegerilor, vârsta de 18 ani, cu excepția celor privați de acest drept în modul stabilit de lege. Prin urmare, inclusiv cetățenii Republicii Moldova aflați peste hotare în ziua alegerilor au dreptul de a-și exprima voința prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat. În acest scop, potrivit art. 31, alin. (2) din Codul electoral, „în cazul alegerilor parlamentare, prezidențiale și al referendumului republican, pe lângă misiunile diplomatice și oficiile consulare ale Republicii Moldova se organizează una sau mai multe secții de votare pentru alegătorii care se află în străinătate la data alegerilor”.

Misiunea de Observare Promo-LEX a alegerilor parlamentare noi din 15 martie 2020 în circumscripția uninominală nr. 38 Hîncești

15 martie 2020

Ora: 21:30

Cu privire la oportunitatea desfășurării alegerilor parlamentare noi în circumscripția uninominală nr. 38 Hîncești în data de 15 martie 2020

Context

La 27 decembrie 2019 Comisia Electorală Centrală (CEC) a stabilit data desfășurării alegerilor parlamentare noi în circumscripția uninominală (CU) nr. 38 Hîncești pentru 15 martie 2020. Reiterăm opinia Promo-LEX conform căreia data alegerilor parlamentare noi a fost stabilită de către CEC cu întârziere, deoarece termenul legal cuprinde intervalul 5 februarie 2020 – 5 martie 2020.[\[1\]](#).

Între timp, pe 11 martie 2020, cu patru zile înainte de ziua alegerilor parlamentare noi din CU nr. 38, Organizația Mondială a Sănătății (OMS) a declarat infecția COVID19 pandemie, în contextul creșterii numărului de cazuri la nivel mondial, precum și a măririi ariei geografice de manifestare în peste 110 țări, și din cauza riscului crescut de continuare a răspândirii infecției la nivel global[\[2\]](#).

La ședința din 8 martie 2020 a Comisiei naționale extraordinare de sănătate publică (CNESP) este anunțat despre primul caz de infecție COVID 19 în Republica Moldova. În contextul constatării și răspândirii cazurilor de infecție COVID 19, CNESP prin Hotărârea nr. 7 din 13 martie 2020 constată gradul de alertă Cod roșu la nivel național referitor la situația epidemiologică. Potrivit legislației, alertă cu cod roșu semnifică risc iminent de declanșare a unei urgențe de sănătate publică.

La 11 martie 2020 CEC a publicat și transmis o Circulară [\[3\]](#) elaborată în vederea respectării prevederilor hotărârii CNESP din 10 martie 2020, care presupune prevenirea aflării într-un singur loc a unui număr mai mare de 50 persoane și dezinfectarea localului secției de votare. De asemenea, urmare a instituirii Codului roșu la nivel național, în seara zilei de 14 martie 2020 CEC, printr-un anunț pe o rețea de socializare anunța că a adresat un demers CNESP prin care a fost solicitată opinia Comisiei cu privire la posibilitatea continuării activităților de organizare și desfășurare a scrutinului din 15 martie. La finalul anunțului se specifica că "despre deciziile luate, vă vom informa suplimentar". Suplimentar, până la începutul votării, pe subiectul dat nu au existat postări.

La 15 martie, CEC a recepționat răspunsul Președintelui Consiliului Suprem de Securitate [\[4\]](#) prin care menționează că în Hotărârea nr. 7 din 13 martie 2020 a CNESP sunt menționate restricții cu caracter exhaustiv privind acțiunile ce urmează a fi întreprinse de către autoritățile publice, întru neadmiterea agravării situației epidemiologice din țară. Totuși, aceste măsuri nu se referă și la organizarea alegerilor, însă impun autorităților publice (inclusiv celor electorale) întreprinderea tuturor măsurilor de prevenție necesară.

În zilele de 13-14 martie 2020 în spațiul public a apărut informația despre faptul că o persoană infectată cu virusul

COVID-19 este din satul Bălceana, una din localitățile CU nr. 38 Hîncești.

Subliniem că în spațiul public în zilele imediat apropiate zilei alegerilor au apărut numeroase solicitări ale cetățenilor cu privire la oportunitatea amânării scrutinului parlamentar, în condițiile în care sunt supuse pericolului sănătatea cetățenilor.

Observatorii Promo-LEX au raportat, de asemenea, doar despre un caz când un candidat a solicitat "anularea imediată a alegerilor în Hîncești" printr-un demers depus la CEC în data de 14.03.2020[5].

Constatări ale observatorilor Promo-LEX din ziua alegerilor

La conferința de presă organizată pentru prezentarea Raportului nr. 1 a Misiunii de observare Promo-LEX a alegerilor din CU nr. 38 în data de 12 martie 2020, Misiunea a anunțat organizarea a două echipe mobile de observatori pentru ziua alegerilor. În condițiile agravării rapide a situației epidemiologice MO Promo-LEX a delegat o singură echipă care a activat în regim de observare redus.

Echipa mobilă a observat procesele de deschidere a secțiilor de votare și desfășurare a procedurilor de vot în 11 secții de votare din 44 deschise. Potrivit observatorilor, în general, procedurile de vot au fost respectate. Printre incidentele semnalate se numără raportarea în cazul a cel puțin trei secții de votare din două localități (Logănești – SV nr. 28, 29; Hîncești – SV nr. 5) a transportării organizate a alegătorilor.

Atragem atenția asupra ratei mici de participare la vot, comparativ cu scrutinele uninominale anterioare:

Alegeri parlamentare, 24.02.2019, CU nr. 38 Hîncești	Alegeri parlamentare noi, 20.10.2019, CU nr. 17 Nisporeni	Alegeri parlamentare noi, 20.10.2019, CU nr. 33 Chișinău	Alegeri parlamentare noi, 15.03.2020, CU nr. 38 Hîncești
--	---	--	--

42.4%	43.5%	39.3%	23.3%
-------	-------	-------	-------

Cauza prezenței scăzute poate fi cel mai probabil situația incertă din spațiul public și acțiunile întreprinse de autorități. Astfel, pe de o parte autoritățile au chemat toată populația țării să stea acasă, în acest sens fiind dispusă sistarea transportului public în Chișinău, dar și în premieră a activității cultelor religioase. Pe de altă parte, a fost organizat un scrutin, în cadrul căruia alegătorii erau chemați la urne.

Constatări privind oportunitatea desfășurării alegerilor

Potrivit art. 8 din Codul electoral^[6] alegerile au loc într-o singură zi, de duminică sau în oricare altă zi indicată în actul de stabilire a alegerilor, pe întreg teritoriul țării sau al localității respective. Cu referire la problema abordată, art. 56 stabilește că în timpul rezervat votării se interzice de a închide localul de votare și de a suspenda votarea, **cu excepția** cazurilor de dezordine în masă, de calamități naturale, **de alte circumstanțe neprevăzute, care îi pun pe alegători în pericol** sau fac imposibilă efectuarea votării. În astfel de situații, Președintele biroului electoral poate suspenda votarea pentru un termen de maxim 2 ore.

În opinia MO Promo-LEX riscurile iminente de epidemie pot întruni condițiile de circumstanțe care îi pun pe alegători în pericol, respectiv ar putea fi acele cazuri de excepție care ar putea duce la suspendarea votării pe o perioadă anumită.

În același timp, atragem atenția că acestea nu sunt circumstanțe neprevăzute pentru ziua alegerilor, ele fiind cunoscute înainte de ziua alegerilor, respectiv autoritățile ar fi trebuit să demonstreze un comportament mai pro activ și să anticipeze eventuale cazuri de îmbolnăvire în ziua alegerilor.

Apreciem că în condițiile create, atât autoritățile electorale cât și autoritățile administrațiilor publice locale, inclusiv Comisia extraordinară de sănătate publică raională Hîncești, au depus efort de minimizare a riscurilor epidemiologice, atât pentru membrii organelor electorale, cât și pentru alegători. Potrivit observatorilor, membrii birourilor electorale erau dotați cu măști de protecție și cu mănuși, de asemenea la intrare în SV și pe mesele membrilor de birou existau soluții antiseptice.

Ținem să subliniem, că condițiile de amânare sau anulare de drept a procedurilor electorale sunt prevăzute expres de Codul electoral doar pentru referendumurile republican și local. Articolele 156 și 186 din Codul electoral prevăd că dacă data referendumului republican/local a fost stabilită pentru ziua în care, ulterior, **se decretează sau se instituie starea de urgență, de asediu sau de război**, el se **anulează de drept sau se amână** pentru o altă zi. Astfel, din punct de vedere legislativ nu există norme care ar oferi posibilitatea amânării sau anulării de drept a alegerilor parlamentare. Totuși, potrivit art. 66 din Constituția Republicii Moldova, doar **Parlamentul este autoritatea cu drept de declarare a stării de urgență, de asediu și de război**.

În același timp, Legea nr. 212/2004 privind regimul stării de urgență, de asediu și de război la art. 4 alin. (2) prevede expres că **în perioada stării de urgență, de asediu sau de război**, instituite pe întreg teritoriul țării, **nu se admite** modificarea Constituției, adoptarea, modificarea sau abrogarea legilor organice și a legislației electorale, precum și **desfășurarea alegerilor autorităților publice centrale și locale** și a referendumurilor republicane și locale.

Totuși, potrivit Legii nr. 212/2004, starea de urgență este ansamblul de măsuri cu caracter politic, economic, social și de menținere a ordinii publice, care se pot institui de către Parlament inclusiv provizoriu în unele localități. Aceasta inclusiv, în caz de iminență a declanșării sau declanșare a

unor situații excepționale cu caracter natural, tehnogen sau biologic-social.

Art. 20 a Legii citate stabilește că **pe durata stării de urgență, în funcție de situația concretă, pot fi aplicate următoarele măsuri, inclusiv:**

1. *b) instituirea unui regim special de intrare și ieșire din țară;*
2. *d) introducerea regimului de carantină și luarea altor măsuri sanitaro-antiepidemice obligatorii;*
3. *f) stabilirea unui regim special de lucru pentru agenți economici și instituții publice, soluționarea altor chestiuni privind activitatea acestora, necesare desfășurării lucrărilor de salvare-deblocare și a altor lucrări de neamânat;*

Evidențiem că măsurile selectate sunt exact cele aprobate și implementate consecutiv de CNESP în ultima perioadă de timp.

Standardele internaționale în domeniul asigurării securității în alegeri [\[7\]](#) condiționează în mare parte amânarea alegerilor prin decretarea unei stări de urgență. În context, reiterăm că Parlamentul este unica autoritate publică care putea decide amânarea sau anularea scrutinului, exclusiv prin stabilirea stării de urgență. Astfel, opiniile critice în adresa organelor electorale privind inacțiunea de a sista scrutinul nu au nici un suport juridic.

Suplimentar, menționăm că membrii organelor electorale sunt într-o situație duplicitară din perspectiva organizării alegerilor și asigurării condițiilor impuse de Codul roșu de risc epidemiologic. Amintim că atât Codul penal (art. 215) cât și cel contravențional (art. 76) prevăd sancțiuni pentru nerespectarea măsurilor de profilaxie, prevenire sau combatere a bolilor epidemice, dacă aceasta a provocat răspândirea unei asemenea boli (reiterăm că din punct de vedere a observatorilor aceste acțiuni minime de prevenire au avut loc

în toate secțiile de votare vizitate). De cealaltă parte, art. 181 din Codul penal stabilește sancționarea pentru împiedicarea exercitării libere a dreptului electoral sau a activității organelor electorale, adică urmează să se conformeze și să organizeze scrutinul odată ce o altă decizie nu a fost emisă de Parlament

În plus, din perspectiva resurselor financiare cheltuite, amintim că pentru a fi organizate alegerile parlamentare noi în CU nr. 38 Hîncești au fost alocate mijloace financiare în cuantum de 4 226, 7 mii prevăzute în buget pentru alegerile prezidențiale 2020, din considerentul că în bugetul CEC pentru anul 2020 nu au fost distribuite mijloace financiare aferente organizării și desfășurării unor alegeri parlamentare noi. Astfel, orice acțiune a organelor electorale ce ar fi atentat la sistarea procesului deja inițiat, în lipsa unei hotărâri corespunzătoare a Parlamentului, poate avea consecințe juridice inclusiv din perspectiva cheltuirii iraționale a resurselor bugetare.

Concluzii

În contextul celor enunțate, concluzionăm:

- MO Promo-LEX nu dispune de competența de a expertiza gradul de aplicare a măsurilor de prevenire și răspuns față de infecția cu COVID 19, însă potrivit observatorilor birourile electorale erau echipate cu minimul igienic necesar. Totuși este dificil de a prognoza eventualele riscuri de contaminare.
- în context, subliniem dedicația pentru executarea atribuțiilor funcționale a membrilor birourilor electorale dar și comportamentul alegătorilor responsabili care în această situație de incertitudine informațională au ales să meargă la vot și să-și realizeze dreptul;
- potrivit datelor disponibile în spațiul public, doar un singur concurent din cei cinci rămași în cursa

electorală s-a adresat CEC cu solicitarea de anulare imediată a alegerilor;

- atragem atenția că Parlamentul este unica instituție care putea decide amânarea scrutinului inițiat;
- Parlamentul trebuie să intervină legislativ asupra necesității reglementării explicite a mecanismului de suspendare sau amânare a alegerilor, inclusiv, fără a fi necesar de a declara stare de urgență în acest sens. Or în caz contrar organele electorale sunt puse în situația dezagreabilă de a manevra între necesitatea de a respecta legea și cea de a asigura satisfacerea solicitărilor critice publice argumentate *de facto* dar fără substrat juridic *de jure* privind stoparea proceselor electorale cu potențial de răspândire a infecției epidemiologice.

Comunicatul este elaborat în cadrul Misiunii de Observare a alegerilor parlamentare noi din 15 martie 2020 în circumscripția uninominală nr. 38 Hîncești desfășurată de Asociația Promo-LEX cu suportul financiar al Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID) prin Programul "Democrație, Transparență și Responsabilitate".

Opiniile exprimate în rapoartele și comunicatele publice ale MO Promo-LEX aparțin autorilor și nu reflectă neapărat punctul de vedere al finanțatorilor sau partenerilor. Conținutul acestui document poate fi supus revizuirilor redacționale.

Pentru mai multe detalii, contactați:

Inga Stegarescu, Ofițer de comunicare al Misiunii de Observare Promo-LEX a alegerilor parlamentare noi din 15 martie 2020:

GSM 069269684, e-mail: inga.stegarescu@promolex.md

.....
.....
[1] Detalii privind organizarea și desfășurarea alegerilor

parlamentare noi a se vedea în: Raportul nr. 1 Misiunea de observare Promo-LEX a alegerilor parlamentare noi din circumscripția uninominală nr. 38 Hîncești.
<http://bit.ly/38P3a16>

[2] WHO Director-General's opening remarks at the media briefing on COVID-19 – 11 March 2020. <http://bit.ly/3d1fwXa>

[3] <http://bit.ly/2x0RpqR>

[4] <https://bit.ly/33ivho0>

[5] Potrivit paginii de Facebook a lui Dorin Chirtoacă Mișcarea politică UNIREA a depus în data de 14.03.2020 un Demers la CEC cu solicitarea de anulare a alegerilor parlamentare noi.

[6] Facem referință la norma aplicabilă alegerilor parlamentare noi, în conformitate cu legislația în vigoare până la data adoptării Legii nr. 113/2019.

[7] Guidelines for Public Security Providers in Elections. OSCE/ODIHR, 2017. p. 30. <http://bit.ly/39WWS0c>

Promo-LEX: tendințele negative în cadrul campaniei pentru alegerile din circumscripția uninominală nr. 38 Hîncești se păstrează, iar lacunele normative

trebuie corectate până la startul alegerilor prezidențiale

Alegerile parlamentare noi din CU nr. 38 Hîncești, declanșate în urma demisiei din funcția de deputat a lui Alexandru Botnari, în favoarea primării municipiului Hîncești, sunt tot mai aproape iar concurenții înscriși în cursa electorală – tot mai activi.

Este una dintre concluziile primului Raport de Monitorizare a Misiunii de Observare Promo-LEX, prezentat astăzi, 12 martie 2020 în cadrul unei conferințe de presă. Raportul cuprinde rezultatele monitorizării în perioada 27 decembrie 2019–11 martie 2020.

Utilizarea de către concurenți a simbolurilor naționale dar și a imaginii autorităților publice, în scop de promovare

În perioada monitorizată, concurenții au efectuat 164 activități de promovare, cele mai utilizate fiind activitățile de distribuire/plasarea a afișajului electoral – 44%, urmat de întrunirile cu alegătorii – 30%.

Concurentul PSRM a utilizat imaginea autorităților publice precum și a distribuit publicitatea electorală fără respectarea cerințelor pentru materialele publicitare.

Candidații PAS, Blocul UNIREA, PLDM, PSRM, au utilizat simboluri naționale ale Republicii Moldova ori ale altui stat și materiale în care apar personalități istorice. Totodată, observatorii Promo-LEX au identificat cel puțin 40 de cazuri de amplasare a publicității în locuri neautorizate (PSRM – 17; PPȘ – 15; PAS – 7; CI Grigore Cobzac – 1).

Cheltuieli în valoare de cel puțin 112 542 de lei nu se regăsesc în rapoartele financiare

MO Promo-LEX a estimat cel puțin 112 542 de lei neraportați de către 5 concurenți electorali: PSRM (77 544 lei), Blocul UNIREA (16 931 lei), CI Cobzac Grigore (15 978 lei), PPȘ (1 469 lei), PDM (620).

Potrivit rapoartelor depuse de către concurenți ponderea majoră a cheltuielilor declarate este: pentru publicitate și materiale promoționale – 81%, pentru întruniri și evenimente – 11%, remunerarea personalului din stafful electoral – 4%; pentru utilizarea transportului – 3%; altele – 2%.

MO Promo-LEX, în special ținând cont de apropierea scrutinului prezidențial, atrage atenția asupra necesității reglementării explicite a cazurilor ce pot fi calificate drept finanțare indirectă a campaniei electorale a anumitor candidați de către partide care nu sunt înregistrate în calitate de concurenți, însă efectuează agitație electorală.

Organele electorale dezechilibrate din perspectiva de gen și inaccesibile persoanelor cu necesități speciale

Potrivit observatorilor Promo-LEX, din cele 44 BESV constituite în termen legal pentru desfășurarea alegerilor, în cinci cazuri membrii BESV nu au respectat procedura de vot deschis în procesul de alegere a conducerii.

Structura de gen a BESV este dezechilibrată, 85% din componența birourilor sunt femei, proporția păstrându-se și la nivel de conducere BESV. Atragem atenția că în funcția de secretar/ă a birourilor au fost alese doar femei.

Accesibilitatea sediilor organelor electorale inferioare pentru persoanele cu dizabilități locomotorii și/sau persoanelor cu necesități speciale este precară: sediul CECEU nr. 38 este total inaccesibil, iar sediile BESV sunt în proporție de 75 % inaccesibile.

Asumarea de către CEC a unui rol mai activ în examinarea și soluționarea contestațiilor afectat de erori procedurale

Potrivit observatorilor Promo-LEX, în perioada monitorizată, la CECEU a fost depusă o contestație, iar la CEC – un demers/sesizare și o contestație.

MO Promo-LEX constată, comparativ cu practica scrutinelor precedente, asumarea de către CEC a unui rol mai activ în examinarea și soluționarea contestațiilor/sesizărilor. În același timp, atenționăm, că soluționarea eficientă a contestațiilor și sesizărilor trebuie să aibă loc conform prevederilor legale materiale și procedurale. De asemenea, abordările și atitudinile autorității urmează a fi aplicate în mod egal tuturor concurenților dar și situațiilor comparabile.

Constatăm că numărul de alegători incluși în listele electorale de bază pentru alegerile parlamentare noi din 15 martie 2020 în CU nr. 38 s-a micșorat cu circa 493 de cetățeni cu drept de vot (de la 61 728 la 61 235), comparativ cu alegerile parlamentare din 24 februarie 2019.

Raportul integral poate fi accesat [aici.](#)

Misiunea de observare a alegerilor parlamentare noi din 15 martie 2020, este desfășurată de Asociația Promo-LEX cu suportul financiar al Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID) prin Programul “Democrație, Transparență și Responsabilitate”.

Pentru mai multe informații, contactați:

Inga Stegarescu, Ofițer de presă al Asociației Promo-LEX

GSM: 069 26 96 84;

E-mail: inga.stegarescu@promolex.md

**Încălcarea libertății de
întrunire în regiunea**

transnistreană în atenția CtEDO

Recent, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a comunicat Guvernelor

Republicii Moldova și Federației Ruse, cauza Maria Jukoveț și alți (Nr. 59220/18). Reclamanții, șase persoane, reprezentanți ai unui partid din regiunea transnistreană, s-au plâns la Curtea de la Strasbourg despre încălcarea libertății de întrunire și asociere.

La 3 iunie 2018, reprezentanții miliției din regiune au reținut mai multe persoane care au participat la o întrunire publică la care au criticat reprezentanții administrației din regiunea transnistreană în legătură cu situația socială precară din stânga Nistrului. Protestul a fost puțin numeros și a fost pașnic, participanții avea revendicări sociale în fața așa numitelor autorități.

Toți reclamanții s-au ales cu dosare contravenționale și au fost supuse sancțiunilor contravenționale de amendă sau arest administrativ. În mare parte participanții la întrunire erau

pensionari, reprezentanți ai "Partidului Comuniștilor" din regiunea transnistreană.

„Administrația regiunii transnistrene recurge deseori la limitarea dreptului de exprimare în regiunea transnistreană descurajând opiniile critice în adresa sa. Spre exemplu doar în perioada aprilie – mai 2018, aceluiși grup politic i s-a refuzat în dreptul de a desfășura întruniri publice în Tiraspol de cel puțin 8 ori. Persecutarea persoanelor care se exprimă liber are loc și pe alte căi, cum ar fi confiscarea pliantelor, limitarea accesului la sursele mass-media și alte acțiuni de intimidare. Din aceste considerente nu sunt tolerate și întrunirile publice”, susține avocatul Promo-LEX, Pavel Cazacu.

Reclamanții în cauza sus indicată s-au plâns de încălcarea mai multor articole din Convenție și anume art. 6 alin. 1 – dreptul la un proces echitabil, art. 5 alin. 1 – dreptul al libertate și siguranță, art. 3 – interzicerea torturii, art. 11 – libertatea de întrunire și asociere, și art. 13 – dreptul la un remediu efectiv.

Guvernele pârâte urmează să transmită observațiile sale, iar ulterior va fi stabilită ședința de examinare a cauzei.

Pentru mai multe detalii, contactați: Carolina Bondarciuc, Ofițer de comunicare Promo-LEX: GSM 060280980, Tel/Fax (+373 22) 450024, e-mail: carolina.bondarciuc@promolex.md

Peste 550 de tineri au fost

informați despre votul conștient și informat, în cadrul Campaniei Promo-LEX “EU VOTEZ”

În perioada 6 februarie – 6 martie 2020, Asociația Promo-LEX a desfășurat Campania de educație electorală „EU VOTEZ”. Campania a avut loc în contextul Zilei Internaționale a Alegerilor și am ajuns în zece localități din țară, unde au fost informați peste 550 de elevi și studenți.

În cadrul evenimentelor am discutat cu tinerii despre dreptul de a alege și a fi ales, ce presupune acesta, despre importanța votului în procesele democratice și nu în ultimul rând, despre votul informat și conștient. De asemenea, au fost organizate dezbateri, iar mai mulți tineri din instituțiile implicate în campanie au venit la Chișinău pentru a participa la dezbaterile finale, organizate de Promo-LEX, în format Karl Popper.

Pe 6 martie, la Chișinău au avut loc mai multe evenimente care au marcat finalul Campaniei. Ziua a început cu un panel de discuții între tineri și Ambasador SUA în Republica Moldova, E.S. Dereck J. Hogan.

La deschiderea evenimentului Ion Manole, Directorul executiv al Asociației Promo-LEX, vorbind despre implicarea tinerilor a menționat: *“Instrumentul democratic numit alegeri, este unul foarte important, tocmai pentru a produce schimbarea, pentru a oferi șanse celor care merită și care sunt capabili să facă această schimbare. Iar voi, tinerii, sunteți cei care ne dați această încredere și speranță în viitor. Eu cred în implicarea voastră și în schimbările pe care le puteți produce”*.

Pavel Postica, Directorul Programului Monitorizare Procese Democratice i-a felicitat pe tinerii prezenți la eveniment și i-a declarat învingători pentru implicarea de care au dat dovadă și faptul că au ajuns la final de campanie pentru a participa

la ultima rundă de dezbateri: *“Este bine să te implici, este bine să te informezi și să discuți în contradictoriu să încerci să găsești argumente, poate undeva pentru a apăra o idee pe care, poate nu o susții în totalitate”*.

Prezent la eveniment, Ambasador SUA în Republica Moldova, E.S. Dereck J. Hogan a menționat: *“Una din cele mai importante*

abilități ale alegătorilor, într-o democrație sănătoasă, este capacitatea de a gândi critic, atunci când citeșc noutățile, sau ascultă candidații. Cea mai bună cale de a studia problemele abordate în timpul alegerilor este de a organiza dezbateri, în cadrul cărora, candidații au oportunitatea să își prezinte platforma electorală și să își confrunte oponentii”.

Mai mulți tineri, din instituțiile de învățământ din țară, implicate în Campanie au avut posibilitatea să discute și să pună întrebări Dlui Ambasador.

Aceștia au fost interesați să afle părerea sa despre calitatea dezbaterilor electorale în Moldova, obligativitatea votului – pro sau contra, educația civică și electorală în SUA, utilizarea discursului de ură în campaniile electorale și cum luptăm cu aceasta, dar și altele.

De asemenea, au fost organizate o serie de dezbateri în format Karl Popper, iar cei mai buni trei vorbitori au fost premiați pentru modul în care și-au pregătit și prezentat argumentele în timpul dezbaterilor.

Pentru a afla mai multe despre alegeri, cum sunt organizate și care este rolul autorităților electorale centrale, tinerii participanți în cadrul evenimentului de încheiere a Campaniei „EU VOTEZ” au mers în vizită la Comisia Electorală Centrală.

Accentul în cadrul discuțiilor a fost pus pe importanța participării la vot a cetățenilor, în special a tinerilor. De asemenea, au vorbit și despre acțiunile întreprinse de Comisie pentru a spori încrederea cetățenilor în procesele electorale prin campanii de informare și educație electorală.

Campania a fost implementată cu suportul Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID) în cadrul Programului „Democrație, Transparență și Responsabilitate” și a avut drept scop promovarea participării tinerilor în cadrul alegerilor și conștientizarea importanței votului informat și conștient.

**APEL PUBLIC cu privire la
discursul de ură și**

instigator la discriminare în contextul înregistrării primului caz de COVID 19 în Republica Moldova

Asociația Promo-LEX își exprimă îngrijorarea cu privire la mesajele de ură și instigare la discriminare în raport cu persoana infectată de COVID 19 care a fost diagnosticată pe teritoriul Republicii Moldova.

Pe data de 7 martie 2020, Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale a confirmat primul caz de COVID 19, printr-un [comunicat de presă](#). Ulterior, în urma distribuirii acestei informații prin intermediul surselor mass-media, au fost înregistrate numeroase comentarii de discurs de ură și instigare la discriminare împotriva persoanei infectate.

Amintim, că în conformitate cu Constituția Republicii Moldova, orice cetățean, indiferent de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie etc. sunt egali în fața legii și a autorităților publice. Iar starea de sănătate a unui cetățean nu trebuie să fie un criteriu de discriminare.

De asemenea, Asociația Promo-LEX reiterează că libertatea de exprimare reprezintă un pilon fundamental pentru orice stat democratic și nu contestă importanța acesteia. Cu toate acestea, considerăm că prețul libertății de exprimare nu poate fi ura și intoleranța în societate. Mesajele de ură și instigare la discriminare, care nu sunt altceva decât manifestarea intoleranței și a fricii, nu pot fi acceptate într-un stat democratic.

În acest sens, Asociația Promo-LEX îndeamnă:

1. Autoritățile publice și reprezentanții acestora, în

special Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale să informeze echidistant despre răspândirea COVID 19 și să se abțină de a da calitative în privința pacienților infectați de COVID 19.

2. Cetățenii Republicii Moldova să nu instige la ură și discriminare împotriva persoanelor infectate de COVID 19 și să se abțină de la promovarea unor mesaje discriminatorii în spațiul public și în spațiul online.
3. Instituțiile media să monitorizeze și să gestioneze comentariile ce apar pe marginea știrilor în general, și a celor despre COVID 19, în special.

CEDAW a publicat observații finale asupra celui de al 6-lea Raport periodic al Republicii Moldova

Urmare a celei de a 75-a Sesiuni a Comitetului ONU pentru eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor (CEDAW) [\[1\]](#) au fost publicate [observațiile finale](#) al Comitetului care înglobează recomandările pentru Republica Moldova.

Anterior audierii Guvernului Republicii Moldova la CEDAW, Asociația Promo-LEX a elaborat și transmis către Comitet [Raportul privind discursul de ură și instigare la discriminare împotriva femeilor în Moldova](#). În parteneriat cu Uniunea pentru Prevenirea HIV și Reducerea Riscurilor a fost elaborat și transmis [Raportul privind situația femeilor consumatoare de droguri, lucrătoarelor sexului comercial și femeilor plasate](#)

în instituții penitenciare din Republica Moldova și a contribuit cu expertiză la *Raportul cu privire la punerea în aplicare a recomandării generale – nr. 19 privind violența bazată pe gen împotriva femeilor*, elaborat în cadrul Coaliției “Viață fără violență în familie”, împreună cu La Strada Moldova și Centru de Drept al Femeilor.

Concluziile și recomandările Rapoartelor au fost discutate în cadrul sesiunilor non formale cu reprezentanții societății civile și apărători ai drepturilor omului. De asemenea, în baza acestora membrii Comitetului au formulat mai multe întrebări, în cadrul sesiunii de audiere, către Guvernul Republicii Moldova.

O bună parte a concluziilor și recomandărilor Promo-LEX au fost incluse în observațiile finale ale Comitetului, sub formă de recomandări către Guvernul Republicii Moldova.

Iată care sunt acestea în funcție de domeniu:

Domeniul – Participarea egală la viața politică și publică a femeilor

În premieră, la Geneva, s-a discutat problema discursul de ură împotriva femeilor în Moldova. Comitetul și-a exprimat îngrijorarea privind utilizarea discursul de ură împotriva femeilor și a stereotipurilor de gen discriminatorii în discursul politic, care împiedică participarea femeilor la viața politică și publică.

***CEDAW recomandă:** Adoptarea Legii cu privire la discursul de ură și sporirea protecției femeilor împotriva acestui tip de discurs, inclusiv prin campanii de sensibilizare în rândul politicienilor, monitorizarea utilizării stereotipurilor*

discriminatorii și a limbajului sexist în discursul politic și asigurarea remediilor eficiente pentru victime.

Domeniul – Traficul de femei și exploatarea lucrătoarelor sexului comercial

La acest capitol Comitetul s-a arătat îngrijorat de incriminarea femeilor, lucrătoare ale sexului comercial, dar și de absența programelor de ieșire pentru aceste femei.

CEDAW recomandă: *Abrogarea articolului 89 alineatul (1) din Codul Contravențional pentru dezincriminarea femeilor, lucrătoare ale sexului comercial și oferirea de venituri alternative care generează oportunități, programe educaționale și programe de ieșire pentru aceste femei;*

Eliminarea stigmatizării și discriminării împotriva femeilor și fetelor, lucrătoare ale sexului comercial și asigurarea accesului la servicii de sănătate, de asistență juridică și adăpost.

Domeniul – Grupuri vulnerabile de femei

1. Comitetul și-a exprimat îngrijorarea asupra faptului că furnizarea de servicii de sprijin pentru femeile consumatoare de droguri a fost delegată în mare parte organizațiilor societății civile.
2. O altă îngrijorare se referă la femeile aflate în detenție și anume lipsa accesului la produsele de îngrijire a sănătății și condițiile inadecvate de igienă din instituțiile penitenciare.

CEDAW recomandă:

1. *Oferirea de finanțare adecvată pentru organizațiile societății civile care oferă servicii de reabilitare pentru femeile consumatoare de droguri.*
2. *Îmbunătățirea condițiilor din locurile de detenție, unde sunt deținute femei și asigurarea accesului adecvat la*

produsele de îngrijire a sănătății și de igienă personală pentru femeile aflate în detenție, în conformitate cu Regulile Națiunilor Unite pentru tratamentul femeilor deținute și măsuri neprivative de libertate pentru femeile infractoare (Regulile Bangkok; Rezoluția 65/229 a Adunării Generale).

Domeniul – Violența în bază de gen împotriva femeilor

Comitetul a enumerat o serie de îngrijorări la acest capitol precum:

(a) sub raportarea violenței în bază de gen împotriva femeilor, în special a violenței în familie, din cauza fricii de stigmatizare și re-victimizare;

(b) că acordarea de compensații financiare în temeiul Legii nr. 196/2016 (modificarea Legii nr. 45-XVI privind prevenirea și combaterea violenței în familie) și Legea nr. 137/2016 privind reabilitarea victimelor infracțiunilor deseori nu se aplică în cazurile de violență sexuală împotriva femeilor;

(c) aplicarea limitată a cadrului legal pentru combaterea violenței bazate pe gen, din cauza alocării resurselor insuficiente;

(d) lipsa adăposturilor și serviciilor de sprijin pentru femeile victime ale violenței în bază pe gen, inclusiv consiliere psihosocială, asistență juridică și programe de reabilitare, în special în zonele rurale și în regiunea transnistreană;

(e) faptul că datele furnizate de Guvernul Republicii Moldova cu privire la cazurile de violență în bază de gen acoperă doar anumite forme de violență în bază de gen și nu sunt dezagregate în funcție de sex, vârstă, etnie, locație geografică, dizabilitate și relația dintre infractor și victimă;

(f) neratificarea de către Guvernul Republicii Moldova a Convenției de la Istanbul, care a fost semnată în anul 2017.

CEDAW recomandă:

(a) să elimine barierele și stigma care descurajează femeile să raporteze cazuri de violență în bază de gen către autoritățile competente, inclusiv prin campanii de sensibilizare și instruire pentru lucrători din domeniul justiție și Poliție;

(b) să aloce resurse suficiente pentru acordarea unei compensații financiare victimelor violenței domestice în temeiul Legii nr. 196/2016 și victimelor altor infracțiuni de violență în bază de gen, în temeiul Legii nr. 137/2016 privind reabilitarea victimelor infracțiunilor;

(c) să aloce resurse umane, tehnice și financiare adecvate pentru implementarea eficientă a strategiei naționale de prevenire și combatere a violenței împotriva femeilor și violenței în familie (2018-2023) și a planului de acțiune aferent, pentru a asigura victimelor acces adecvat la adăposturi și servicii de sprijin accesibile, inclusiv tratament medical, consiliere psihosocială și asistență juridică pe întreg teritoriul țării;

(d) să ofere finanțare adecvată organizațiilor societății civile din regiunea transnistreană, care oferă sprijin și asistență accesibilă și inclusivă femeilor victime ale violenței în bază de gen; continuă eforturile de sporire a gradului de înțelegere a necesității asigurării disponibilității acestor servicii de către autoritățile de facto din regiunea transnistreană;

(e) să îmbunătățească procedura de colectare a datelor privind toate formele de violență în bază de gen, inclusiv violența economică și psihologică, dezagregate în funcție de sex, vârstă, etnie, locație geografică, dizabilitate și relația dintre victimă și infractor, pentru a permite funcționarilor

publici relevanți monitorizează eficienței legislației, politicilor și practicilor relevante în prevenirea și reducerea violenței în bază de gen;

(f) ratificarea Convenției Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și violenței domestice (Convenția de la Istanbul).

Guvernul Republicii Moldova urmează să implementeze aceste recomandări.

Aminti că, în perioada 16-20 februarie 2020, la Geneva s-a desfășurat cea de a 75-a Sesiune a Comitetul ONU pentru eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor (CEDAW).

Aceasta a reprezentat o oportunitate pentru reprezentanții societății civile și apărătorii drepturilor omului să atragă atenția Comitetului ONU și a comunității internaționale asupra problemelor cu care se confruntă mai multe categorii de femei din Moldova.

[\[1\]](#) Comitetul pentru Eliminarea Discriminării împotriva Femeilor (CEDAW) este o instituție specializată a ONU abilitată să monitorizeze gradul de implementare a prevederilor Convenției CEDAW de către statele care au ratificat-o.

APEL PUBLIC // Organizațiile

societății civile solicită Parlamentului să voteze în lectură finală proiectul de Lege nr. 109 privind organizațiile necomerciale, fără modificări ce ar îngreuna activitatea ONG- urilor

În martie 2016, Ministerul Justiției a început elaborarea noii Legi cu privire la organizațiile necomerciale. Acest proiect a fost parte a Planului Național de Acțiuni privind implementarea Acordului de Asociere cu Uniunea Europeană 2017-2019. Proiectul a fost elaborat de un grup de lucru creat de Ministerul Justiției, din care au făcut parte și reprezentanți ai societății civile.

Noul proiect transpune cele mai bune practici și standarde cu privire la libertatea de asociere recomandate de către Comisia de la Veneția și OSCE/ODIHR. Proiectul limitează posibilitățile autorităților de a exercita presiuni asupra organizațiilor necomerciale și exclude limitările nejustificate pentru fondarea organizațiilor necomerciale de către anumite categorii de persoane. De asemenea, proiectul simplifică înregistrarea organizațiilor necomerciale și structura rigidă de organizare internă a organizațiilor necomerciale impusă de legislația actuală. Proiectul nu impune reînregistrarea organizațiilor necomerciale și nu limitează finanțarea externă a acestora. În ceea ce privește activitatea politică, acesta instituie interdicția absolută pentru

organizațiile necomerciale de a susține candidații în alegeri și instituie limite clare privind relațiile dintre organizațiile necomerciale și partidele politice. Proiectul, de asemenea, instituie legislația cadru privind finanțarea sau susținerea de către stat a organizațiilor necomerciale, un domeniu reglementat insuficient de către legislația actuală. Proiectul a fost supus repetat consultărilor publice de către Ministerul Justiției și a fost îmbunătățit în urma acestora.

Proiectul a fost votat de Parlament în primă lectură la 3 mai 2018. Între timp, proiectul de lege a adunat toate avizele necesare, inclusiv avizul CNA și cele ale comisiilor de specialitate vizate. Deși adoptarea proiectului în lectură finală urma să fie o acțiune firească, deja de 22 luni, Parlamentul tergiversează adoptarea proiectului în lectură finală.

Din cauza lipsei cadrului legal nou cu privire la organizațiile necomerciale, continuă să existe probleme de ordin practic la aplicarea legislației cu privire la organizațiile necomerciale. Schimbările operate în martie 2019 odată cu modernizarea Codului civil, proiect care urma să fie votat concomitent cu proiectul Legii privind organizațiile necomerciale, au mai adăugat câteva dificultăți, inclusiv imposibilitatea creării formei de asociere „Uniuni de persoane juridice”. Toate aceste modificări sunt prevăzute în proiectul de lege în cauză. Neadoptarea noii legi afectează inclusiv financiar activitatea organizațiilor necomerciale. În prezent, pentru anumite servicii, Agenția Servicii Publice (ASP) aplică pentru ONG-uri taxe similare cu cele pe care le percepe de la persoanele juridice cu scop lucrativ, ceea ce este nejustificat.

Organizațiile semnatare solicită Parlamentului și tuturor fracțiunilor parlamentare:

- Să adopte în lectură finală proiectul Legii cu privire

la organizațiile necomerciale nr. 109 din 3 aprilie 2018 cât de curând posibil, însă nu mai târziu de sfârșitul lunii martie 2020;

- Să nu admită amendamente care ar îngreuna activitatea organizațiilor necomerciale, în special aspectele care țin de limitarea libertății de exprimare, a posibilității de a promova politici publice sau de a accesa fonduri externe de către organizațiile necomerciale. Astfel de limitări nu sunt compatibile cu o societate cu adevărat democratică și cu standardele Consiliului European;
- Să consulte organizațiile societății civile cu privire la orice propunere de modificare a proiectului, printr-o manieră transparentă și inclusivă. Având în vedere că proiectul a fost elaborat în colaborare cu reprezentanții sectorului non-guvernamental, solicităm ca ultimii să fie implicați în discuțiile pe marginea definitivării proiectului pentru adoptare în a doua lectură.

Organizații semnatare:

1. Centrul de Resurse Juridice din Moldova (CRJM)
2. Amnesty International Moldova (AIM)
3. Asociația Presei Independente (API)
4. Expert-Grup
5. Institutul de Politici și Reforme Europene (IPRE)
6. Comunitatea WatchDog.MD
7. Centrul Contact
8. Asociația pentru Democrație Participativă „ADEPT”
9. Fundația Est-Europeană
10. Asociația Promo-LEX
11. Centrul Parteneriat pentru Dezvoltare (CPD)
12. Centrul pentru Jurnalism Independent (CJI)
13. Asociația pentru Guvernare Eficientă și Responsabilă (AGER)
14. Centrul de Investigații Jurnalistice (CIJ)
15. Centrul Internațional „La Strada”

16. Institutul de Politici Publice (IPP)
17. IDIS Viitorul
18. CPR-Moldova
19. Fundația Soros-Moldova
20. Institutum Virtutes Civilis

Apelul în limba română este disponibil [aici](#).

Lista persoanelor responsabile de violarea drepturilor omului în regiunea transnistreană

Lista persoanelor responsabile de violarea drepturilor omului în regiunea transnistreană [AICI](#)

APEL PUBLIC privind caracterul inacceptabil de

**„amnistiere” a eventualelor
încălțări contravenționale cu
privire la utilizarea
fondurilor nedecarate sau
neconforme pentru finanțarea
partidelor politice pe
parcursul primului semestru
al anului 2019**

coalitia civică pentru alegeri libere și corecte

**Dlui Dorin CIMIL
Președinte al Comisiei Electorale Centrale
Membrilor Comisiei Electorale Centrale**

APEL PUBLIC

privind caracterul inacceptabil de „amnistiere” a eventualelor încălcări contravenționale cu privire la utilizarea fondurilor nedeclarate sau neconforme pentru finanțarea partidelor politice pe parcursul primului semestru al anului 2019

Organizațiile semnatare, membre ale Coaliției civice pentru Alegeri Libere și Corecte,

- *atrag atenția asupra faptului că, contrar prevederilor propriului Regulament privind finanțarea activității partidelor politice, CEC nu a verificat și nici nu a analizat, în termen rezonabil, conținutul Rapoartelor privind gestiunea financiară depuse de către partidele politice la Comisie, pentru semestrul I al anului 2019,*
- *subliniază că este pentru prima dată când rapoartele semestriale nu sunt examinate în termen rezonabil de către CEC pe conținutul raportării, ci doar din perspectiva depunerii,*
- *evidențiază că prin această atitudine, autoritatea electorală a „amnistiat” deja eventualele încălcări ale legislației contravenționale și continuă „amnistierea” eventualelor abateri admise de partidele politice cu privire la utilizarea fondurilor nedeclarate sau neconforme acumulate contrar prevederilor legale în primul semestru a anului 2019.*

Atragem atenția că potrivit art. 29 din Legea privind partidele politice, semestrial, până la data de 15 a ultimei luni a perioadei de raportare, și anual, până în data de 31 martie, partidele politice vor prezenta la CEC rapoarte privind gestiunea financiară a acestora. În continuare, pct. 70 a Regulamentului CEC privind finanțarea partidelor politice stabilește că Rapoartele privind gestiunea financiară sunt **verificate și analizate** de către Comisie, care adoptă o

hotărâre în acest sens.

La data de 9 august 2019 autoritatea electorală în ședința sa a aprobat Hotărârea nr. 2559 din 09.08.2019 cu privire la prezentarea rapoartelor privind gestiunea financiară a partidelor politice pentru primul semestru al anului 2019. Prin această hotărâre, CEC a analizat cantitativ gradul de prezentare a rapoartelor pentru semestrul I al anului 2019 de către cele 46 partide înregistrate în Republica Moldova, constatând că: 32 de partide politice au prezentat rapoartele în termenul stabilit, ; 10 partide politice – cu depășirea termenului,; iar patru partide nu le-au prezentat deloc. De asemenea, s-a hotărât în temeiul art. 48¹ alin. (3) din Codul contravențional, ca președintele CEC să citeze persoanele cu funcție de răspundere din cadrul partidelor ce nu au prezentat rapoarte, urmând să fie întocmite procesele-verbale de contravenție.

Subliniem că *verificarea și analiza* propriu zisă a conținutului rapoartelor depuse, conform cerințelor normei legale, nu s-a realizat. Totuși, subiectul respectiv a fost prezent în ordinea de zi a ședinței CEC din 30 august 2019, însă membrii CEC au aprobat amânarea examinării rapoartelor privind gestiunea financiară a partidelor politice pentru semestrul întâi al anului 2019, și revenirea la acest subiect după alegerile locale generale din 20 octombrie 2019.

La momentul publicării prezentului Apel (27.02.2020), Hotărârea cu privire la examinarea rapoartelor privind gestiunea financiară a partidelor politice pentru primul semestru al anului 2019 rămâne a fi neaprobată. Mai grav, CEC a anunțat Asociația Promo-LEX că rapoartele privind gestiunea financiară a partidelor pentru semestrul I 2019 vor fi verificate și analizate împreună cu rapoartele anuale pentru anul 2019, care urmează a fi depuse până în data de 31 martie 2020. Hotărârea cu privire la rapoartele privind gestiunea financiară a partidelor politice pentru anul 2019 ar putea fi

aprobată, reieșind din practica Comisiei, la un interval de circa 2 luni după 31 martie.

Subliniem că este pentru prima dată, din momentul aprobării de către CEC a hotărârilor cu privire la rapoartele semestriale privind gestiunea financiară a partidelor politice (începând cu 2016) [\[1\]](#), când autoritatea electorală nu se pronunță asupra conținutului rapoartelor semestriale privind gestiunea financiară depuse de partidele politice.

Retrospectiv, la 18.08.2016 CEC a aprobat Hotărârea nr 111 cu privire la rapoartele privind gestiunea financiară a partidelor politice pentru primul semestru al anului 2016 în care Comisia s-a expus atât pe subiectul prezentării, cât și pe conținutul rapoartelor depuse. Ulterior, la data de 19.09.2017 CEC a aprobat Hotărârea nr. 1118 cu privire la rapoartele privind gestiunea financiară a partidelor politice pentru primul semestru al anului 2017, care, la fel, includea analiza rapoartelor, atât sub aspectul respectării termenului de prezentare, cât și sub aspectul plenitudinii informației reflectate. În ceea ce privește analiza rapoartelor pentru semestrul întâi al anului 2018, CEC a urmat calea aprobării a două hotărâri distincte: nr. 1792 din 21.08.2018 cu privire la *prezentarea rapoartelor* privind gestiunea financiară a partidelor politice și nr. 1845 din 23.10.2018 cu privire la *examinarea rapoartelor* privind gestiunea financiară.

Aparent, rapoartele depuse pentru semestrul I al anului 2019, urmau să fie analizate, după exemplul anului 2018, în două hotărâri separate: privind prezentarea și privind examinarea conținutului rapoartelor urmare a verificării acestora de către CEC. Însă dacă Hotărârea privind prezentarea rapoartelor pentru semestrul întâi a fost aprobată la 9 august 2019, atunci hotărârea privind examinarea conținutului rapoartelor, ca urmare a verificării acestora de către CEC nu este aprobată nici până în prezent.

Evidențiem gravitatea tergiversării examinării rapoartelor

pentru semestrul întâi al anului 2019, îndeosebi, pe motivul scurgerii termenului de prescripție de atragere la răspundere contravențională pentru eventuale cazuri sau situații de utilizare a fondurilor nedeclarate sau colectate neconform prevederilor legale stabilite.

Amintim, art. 30 alin. (2) din Codul contravențional stabilește că termenul general de prescripție a răspunderii contravenționale este de un an. Respectiv, eventualele contravenții săvârșite de partidele politice în perioada de raportare, semestrul întâi al anului 2019, privind utilizarea fondurilor nedeclarate, neconforme sau venite din străinătate pentru finanțarea partidelor politice, care legal ar trebui să fie sesizate de CEC în cadrul analizei rapoartelor, și care cad sub incidența prevederilor art. 48 din Codul contravențional, în condițiile scurgerii termenului de prescripție ar presupune "prezumția iertării/uitării contravenției". Mai grav, aceste fapte pot încuraja sentimentul de impunitate pentru astfel de abateri, favorizând comportamentul deviant al anumitor partide politice. În plus, prin atitudinea sa CEC ar putea rata anumite venituri la bugetul de stat în condițiile în care mijloacele bănești nedeclarate sau neconform utilizate de partidele politice se confiscă și se fac venit la bugetul de stat (art. 48 din Codul contravențional).

În context, organizațiile semnatare consideră că prin această atitudine deliberată, autoritatea electorală a „amnistiat” deja eventualele încălcări admise în perioada 01.01.2019 – 27.02.2019 (data publicării prezentului Apel (27.02.2020), dar și continuă „amnistierea” eventualelor încălcări legate de utilizarea fondurilor nedeclarate sau neconforme pentru finanțarea partidelor politice până la data inițierii eventualelor procese contravenționale. Reiterăm, ultimele pot fi inițiate doar urmare a aprobării hotărârii CEC în baza căreia sunt verificate și analizate pe conținut rapoartele financiare ale partidelor.

Subliniem că rapoartele de monitorizare civică a finanțării partidelor politice, inclusiv pentru semestrul întâi 2019 [2], scot în evidență mai multe aspecte problematice în raportarea financiară a partidelor politice, ca de exemplu: colectarea donațiilor în numerar fără utilizarea de către partidele politice a mașinilor de casă și control, situații dubioase în privința cheltuielilor raportate pentru sediile luate în locațiune, când sunt indicate sedii, dar nu sunt specificate cheltuieli, temeiuri rezonabile de verificare a situațiilor în care partidele își achită lunar angajații cu salarii sub nivelul cuantumului salariului minim garantat în 2019, sau situații în care acestea având persoane încadrate, însă nu au raportat cheltuieli de personal etc. Trebuie să amintim în context și de rezultatele numeroaselor investigații jurnalistice, care au scos în prim-plan situații problematice ce țin de mecanismele de colectare a fondurilor de partid, care pot fi analizate inclusiv din perspectiva colectării de fonduri nedeclarate sau neconforme [3].

În plus, reiterăm constatarea anterioară formulată de Asociația Promo-LEX, potrivit căreia nici pentru anul 2019, similar experienței de monitorizare pentru 2016, 2017 și 2018, CEC nu a solicitat partidelor să prezinte rapoartele financiare privind veniturile și cheltuielile lor pentru al doilea semestru. Subliniem că, potrivit art. 29 alin. (1) din Legea privind partidele politice "semestrial, până la data de 15 a ultimei luni a perioadei de raportare". În continuare de către CEC sunt solicitate doar două rapoarte – pentru semestrul I și unul anual, fapt ce "scurtează de facto termenul în care poate fi sancționat partidul" [4] în cazul admiterii eventualelor abateri de la legislația contravențională, în speță art.48 și 48¹ Cod Contravențional.

În baza celor expuse, precum și reieșind din experiența organizațiilor semnatare pe segmentul de monitorizare a finanțării partidelor politice, recomandăm Comisiei Electorale Centrale:

- *Aprobarea de urgență a hotărârii CEC cu privire la examinarea rapoartelor privind gestiunea financiară a partidelor politice pentru semestrul I al anului 2019, prin analiza comprehensivă a rapoartelor și surselor de finanțare, precum și conformității acestora cu cadrul normativ existent.*
- *Sesizarea, la necesitate, a organelor competente privind pornirea procesului contravențional pentru încălcarea prevederilor art. 48 și 48¹ din Codul contravențional.*
- *Completarea pct. 70 din Regulamentul CEC privind finanțarea partidelor politice cu prevederi ce ar impune limite temporale rezonabile pentru verificarea și analiza de către Comisie a rapoartelor depuse de partide, care nu ar depăși termenul de "până la trei luni".*
- *Interpelarea Serviciului Fiscal de Stat și a partidelor politice, privitor la utilizarea de către partidele politice a echipamentelor de casă și control, numărul acestora în posesia fiecărui partid și modalitatea de utilizare în privința colectării veniturilor (donații, cotizații, venituri obținute din activitatea economică) a partidelor politice. Publicarea informației de interes public recepționate.*

[\[1\]](#) Lege nr. 36 din 09.04.2015 pentru modificarea și completarea unor acte legislative. În: Monitorul Oficial nr. 93 din 14.04.2015.

[\[2\]](#) Raport. Finanțarea partidelor politice în Republica Moldova. Semestrul I, 2019. p.21-34.

https://promolex.md/wp-content/uploads/2019/08/Raport_Finante_Partide_sem.I_-2019.pdf

[3] De exemplu, investigațiile jurnalistice ale echipei rise.md: Donatorii partidelor (I): "Am donat și Dumnezeu cu dânsii".

<https://www.rise.md/articol/donatorii-partidelor-i-am-donat-si-dumnezeu-cu-dansii/>; Donatorii partidelor (II): "Sunt permanent monitorizat"

<https://www.rise.md/articol/donatorii-partidelor-ii-sunt-permanent-monitorizat/>; Donatorii partidelor (III): interese pecuniare.

<https://www.rise.md/articol/donatorii-partidelor-iii-interese-pecuniare/>

[4] Raport. Finanțarea partidelor politice în Republica Moldova. Retrospectiva anului 2018. p.22-23.

https://promolex.md/wp-content/uploads/2019/06/raport_finantarea_partidelor_2019_R0_web.pdf